

Inhoud

Inleiding

Het beste van Zuid-Afrika	6
Een herboren land	17
De regenboognatie.....	21
🔍 De Zoeloos	26
🔍 Traditionele religies	31

Geschiedenis en karakteristieken

Belangrijke data.....	34
Prehistorie en kolonisatie.....	37
Rijkdom en welvaart	44
🔍 Kruger en Rhodes.....	47
Unie en verzet	49
🔍 Gandhi	51
Apartheid en democratie.....	52
🔍 Waarheid en verzoening	58
🔍 Nelson Mandela.....	61
De podiumkunsten.....	65
Zuid-Afrikaanse muziek	69
🔍 Iconische muziek	72
Zuid-Afrikaanse kunst	75
🔍 De eerste kunstenaars	77
🔍 Kunst en kunstnijverheid.....	78
Literatuur.....	80
🔍 Nobelprijswinnaars	83
Architectuur	85
De Zuid-Afrikaanse keuken	91
🔍 Kaapse wijnen.....	94
Sport.....	97
Zoogdieren	102
🔍 Olifanten.....	117

Amfibieën en reptielen	118
Vogels.....	120
🔍 Insecten en spinnen.....	125
De flora.....	127
Natuurbehoud.....	131

Reizen door Zuid-Afrika

Inleiding	147
🔴 Kaapstad en het Kaaps	
Schiereiland.....	151
🔍 Het leven in de townships.....	171
🔵 Westkaap.....	175
🟠 Walvissen voor de kust van	
Westkaap.....	190
🟡 De Tuinroute.....	193
🟠 Zuid-Afrikaanse bloemen.....	206
🟡 Oostkaap	209
🔍 De zuidelijke	
sterrenhemel.....	223
🟢 Durban en de kust van	
KwaZulu-Natal	227
🟢 Zululand	239
🟣 De Drakensbergen	253
🟢 Gauteng	261
🔍 De goudmijnen.....	277
🟢 Mpumalanga en Limpopo	279
🟢 Twee routes naar Kaapstad	301
🔍 Dorps	317
🟡 Swaziland en Lesotho	321
🟠 Treinreizen	330

Reisinformatie

Vervoer	334
Praktische informatie	337
Lezenswaard	347

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 333.

Fotoverantwoording	348
Colofon	349
Index	350

Kaarten

Zuid-Afrika	148
Kaapstad (centrum)	152
Kaaps Schiereiland	166
Westkaap	176
De Tuinroute	194
Oostkaap	210
Durban	228
De kust van KwaZulu-Natal	233
Zululand en de Drakensbergen	240
Johannesburg	262
Gauteng	268
Pretoria (Tshwane)	272
Mpumalanga en Limpopo	280
Kruger National Park	288
Twee routes naar Kaapstad	302
Swaziland	322
Lesotho	328

Voorflap Zuid-Afrika

Achterflap Kaapstad

HET BESTE VAN ZUID-AFRIKA: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

△ **Kaapstad.** De Moederstad is zonder meer de prettigste stad van het Afrika ten zuiden van de Sahara, gelegen in een spectaculair landschap en met een swingend uitgaansleven, goede restaurants en fijne winkels. *Zie blz. 151.*

▽ **Wieg van de mensheid.** Dit werelderfgoed ten westen van Johannesburg omvat het inspirerende Maropeng Visitors Centre en de grotten van Sterkfontein, waar een vrijwel intact skelet van 3,5 miljoen jaar oud is gevonden: het oudste hominide fossiel van zuidelijk Afrika. *Zie blz. 272.*

△ **Sun City/Pilanesberg Game Reserve.** Het opzichtige Sun City grenst aan het reservaat Pilanesberg, waar de 'grote vijf' te vinden zijn. Pilanesberg is tevens een ideale bestemming voor budgetreizigers. *Zie blz. 274 en 276.*

△ **uKhahlamba-Drakensberg Park.** Dit nationale park bestaat uit de grootste en hoogste bergketen van Zuid-Afrika. *Zie blz. 255.*

△ **Kaaps wijnbouwgebied.** Verken het historische Stellenbosch en wijngoederen als Vergelegen of Boschendal, en geniet er van heerlijk eten, eerste klas wijnen en fraaie berglandschappen. *Zie blz. 181.*

◁ **Mpumalanga's Panorama Route.** De steile helling ten westen van het Krugerpark is rijk aan fraaie watervallen en ander natuurschoon. *Zie blz. 282.*

▽ **Table Mountain National Park.** Hoogtepunten zijn de kabelbaan naar de top van de Tafelberg, de vuurtoren van Cape Point en de pinguïns van Boulders. *Zie blz. 160, 162, 166, 167.*

▽ **Hermanus.** In dit karakteristieke plaatsje ten oosten van Kaapstad kunt u vanaf het land walvissen zien, met name tussen augustus en oktober. *Zie blz. 187.*

△ **De monding van de Stormrivier.** Deze riviermonding wordt overspannen door een spectaculaire hangbrug. *Zie blz. 204.*

▽ **Kruger National Park.** Hier leven de grootste populaties leeuwen, olifanten, zebra's, giraffen, luipaarden en neushoorns ter wereld. *Zie blz. 286.*

HET BESTE VAN ZUID-AFRIKA: ANDERE HOOGTEPUNTEN

Namaqualand.

SAFARI'S

Sabi Sand en Mala Mala Game Reserves. Als uw budget het toelaat, zijn deze legendarische reservaten de beste keuze om luipaarden te zien. *Zie blz. 293 en 294.*

Hluhluwe-iMfolozi. Het grootste reservaat van Zululand en de beste plek om neushoorns te zien. *Zie blz. 244.*

Addo Elephant National Park. Dit park staat bekend om zijn olifanten en kan bovendien bogen op de grootste variatie aan

habitats van alle Zuid-Afrikaanse reservaten. *Zie blz. 210.*

Madikwe Game Reserve. In dit malariavrije reservaat langs de grens met Botswana zult u gegarandeerd de 'grote vijf' te zien krijgen. *Zie blz. 276.*

Kgalagadi Transfrontier Park. Dit afgelegen park met rode zandduinen en droge waterwegen ligt in de Kalahari en vormt het leefgebied van tal van roofdieren. *Zie blz. 311.*

Madikwe Game Reserve.

GESCHIEDENIS EN CULTUUR

Rotstekeningen in de Drakensbergen. De beste openluchtgalerie ter wereld, met grotten waar duizenden oude rotstekeningen te zien zijn. *Zie blz. 256.*

Robbeneiland. Het eilandje waar Nelson Mandela en andere ANC-leden gevangen zaten, is nu een werelderfgoed van de Unesco. Er worden rondleidingen gegeven door voormalige gevangenen. *Zie blz. 158.*

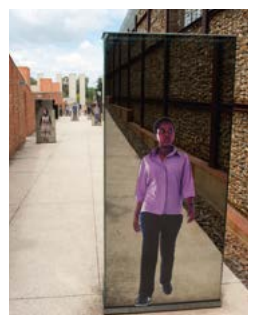
Grahamstown Arts Festival. De universiteitsstad Grahamstown komt tot leven in juni, als er een negendaags kunstfestival met honderden theater-, muziek- en andere optredens gehouden wordt. *Zie blz. 215.*

Lesotho. De afgelegen bergen van het

'Koninkrijk in de lucht', waar de gastvrije Basotho wonen, zijn het beste te paard te verkennen. Hier maakt u kennis met de platte-landscultuur van Afrika. *Zie blz. 327.*

Mapungubwe National Park. Rondleidingen in de koningsstad die in de Middeleeuwen het centrum van een enorm handelsrijk was. Langs de Limpopo River zijn olifanten en ander wild te zien. *Zie blz. 295.*

Apartheid Museum, Johannesburg.

DE LEUKSTE GEZINSATTRACTIES

Lion Park. In het safari-park van Johannesburg zijn leeuwen en ander wild te zien - een goed alternatief voor een wild-reservaat (waar u op zoek moet naar wild). Ideaal voor kinderen. *Zie blz. 273.*

Gold Reef City. Deze replica van het Johannesburg uit de tijd van de goudkoorts is gebouwd ter ere van het honderd-jarig bestaan van de stad. Tegenwoordig zijn vooral de spannende pretpark-attracties in trek. *Zie blz. 271.*

Two Oceans Aquarium, Cape Town. Dit uitstekende aquarium, met zeepaardjes, inktvissen, dolfinen en pinguïns, is leuk voor kinderen van alle leeftijden. Ook Sea World in Durban, het East London Aquarium en het

Bayworld Complex in Port Elizabeth zijn erg mooi. *Zie blz. 158.*

Monkeyland, Plettenberg Bay. Wandelingen met gids door een groot bebost gebied, waar u apen en lemuren uit de hele wereld zult tegenkomen. *Zie blz. 203.*

uShaka Marine World, Durban. Dit opwindende waterpretpark is een topattractie aan de waterkant van Durban, waar ook een slangen-park en aquarium gevestigd zijn. *Zie blz. 228.*

Struisvogelfarms. Op struisvogelfarms bij Oudtshoorn kunt u onder andere struisvogelvlies eten en de eierschalen van deze enorme vogels kopen. *Zie blz. 196.*

AVONTUURLIJKE ACTIVITEITEN

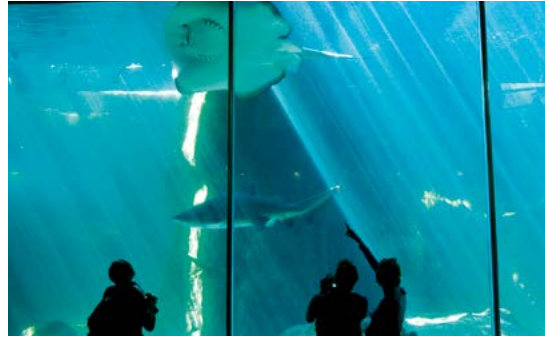
Wilderness Trail. Een mooie meerdaagse wandeling in het Hluhluwe-iMfolozi Game Reserve. *Zie blz. 244.*

Duiken naar haaien, Mosselbaai. In een stalen kooi naar mensenhaaien duiken. *Zie blz. 194.*

Wildwatervaren. De beste wildwatertochten ten zuiden van de Zambezi maakt u op de Great Usutu River in Zuid-Swaziland. *Zie blz. 325.*

Bungeejumpen van de Bloukrans Bridge. Een van de hoogste bungeejumps vanaf een brug ter wereld (215 m). *Zie blz. 194 en 204.*

Otter Trail. De populairste wandelroute van Zuid-Afrika voert vijf dagen lang langs de verbluffend mooie kust van Tsitsikamma. *Zie blz. 205.*

Het boeiende Two Oceans Aquarium.

FLORA EN FAUNA

De Hoop Nature Reserve. In dit reservaat, het grootste fynbos-natuurgebied van de Kaap, leven bontebokken en bergzebra's; voor de kust zijn veel zeedieren te zien. *Zie blz. 188.*

Namaqualand. De droge vlakten langs de westkust vormen de habitat van een ongekende verscheidenheid aan vetplanten die in de lente bloeien. *Zie blz. 315.*

Barberspan Bird Sanctuary. De belangrijkste wetlandhabitat voor vogels in Zuid-Afrika, waar flamingo's, ibissen en waadvogels te vinden zijn. *Zie blz. 310.*

Ndumo Game Reserve. Alle reservaten in Zululand zijn perfect voor vogelaars, maar Ndumo

overtreft ze allemaal, vanwege de tropische watervogels en vogelsoorten die verder alleen in Mozambique voorkomen *Zie blz. 247.*

Bird Island Nature Reserve. Meer dan 100.000 Kaapse jan-vangten broeden op dit eilandje in Lambert's Bay, dat te voet bereikbaar is via een verhoogd pad. *Zie blz. 178.*

iSimagaliso Wetland Park. Snorkelen, duiken en het observeren van nijlpaarden, krokodillen en tal van verschillende vogelsoorten in het St Lucia-estuarium. U vindt in dit wereld-erfgoed van de Unesco de hoogste beboste duinen ter wereld. *Zie blz. 243.*

Struisvogelfarm, Oudtshoorn.

Bungeejumpen vanaf Bloukrans Bridge.

EEN HERBOREN LAND

Zuid-Afrika is een land met weergaloos mooi natuurschoon en een grote culturele diversiteit. Bezoekers kunnen bovendien met eigen ogen zien hoe het land na de afschaffing van de apartheid herboren is.

Strandhuisjes, Muizenberg.

Zuid-Afrika is op twee na het land met de grootste biodiversiteit ter wereld; al het grote wild waarvoor Afrika beroemd is, komt er voor. Tien procent van alle plantensoorten op aarde groeit hier en er leven meer endemische vogels dan waar ook in Afrika. Het land is in cultureel opzicht al even divers. Het kent een unieke mengeling van Europese, Aziatische en inheemse invloeden. Naast moderne steden als Johannesburg en Kaapstad zijn in Zuid-Afrika in de uKhahlamba-Drakensbergen

- het grootste 'openluchtmuseum' ter wereld - prehistorische rotsschilderingen te zien, en in de kalksteengrotten in de 'Wieg van de Mensheid' zijn hominide fossielen gevonden, sommige van wel 3,5 miljoen jaar oud.

Wildparken en stranden

De uitgestrekte savannes van het Kruger National Park, waar de kenmerkende afgeplatte acacia's groeien, lijken geschapen voor een Afrikaanse safari. Er leven buffels, leeuwen, luipaarden en enorme kuddes olifanten. In dit beschermde gebied komen maar liefst 147 zoogdiersoorten voor, waaronder meer dan een derde van alle neushoorns ter wereld. Voor een kleinschaliger safari kunt u Sabi Sand, MalaMala of een van de andere particuliere reservaten in de buurt van het Krugerpark bezoeken. In de minder grote wildparken Madikwe en Pilanesberg kunt u in een gebied dat geheel malariavrij is even mooie safari's maken.

Naast de smoorhete subtropische bush zijn er onge-repte, zonovergoten stranden, door de wind geteisterde eilanden en rotsachtige schiereilanden met uitzicht op baaien waar dolfinen en walvissen zwemmen. En dat is nog lang niet alles: ook zijn er nog de afgelegen rode duinen in het uitgestrekte Kgalagadi Transfrontier Park, de nevelige wouden van de zuidoostelijke kuststreek, de fraaie Kaaps-Hollandse architectuur, de groene wijngaarden van Stellenbosch en Franschhoek, de adembenemende Tafelberg bij Kaapstad, de weergalozes bloemenpracht van Namaqualand in de lente en de torenhoge amfiteaters van rots en grazige hellingen van de uKhahlamba-Drakensbergen, waar zelfs een eenvoudig skioord ligt.

Elandantilope, De Hoop NR.

NELSON MANDELA

Nelson Mandela, de eerste zwarte president van Zuid-Afrika, wijdde zijn leven aan de strijd tegen de onderdrukking.

Nelson Rolihlahla Mandela, in 1918 geboren als zoon van een stamhoofd in Qunu, Transkei (de huidige provincie Oostkaap), raakte als student aan de universiteit van Fort Hare voor het eerst politiek betrokken. Hij ontmoette Oliver Tambo, later de eerste voorzitter-in-ballingschap van het African National Congress. Beide jongemannen werden van Fort Hare gestuurd omdat ze aan stakingen hadden meegedaan. Ze verhuisden naar Johannesburg, waar ze Walter Sisulu ontmoetten, met wie ze in 1944 de politieke jeugdafdeling van het ANC oprichtten. Deze jongerenorganisatie wist het ANC naar een radicaler standpunt inzake protestacties te loodsen en werkte mee aan het opzetten van de Defiance Campaign van 1952. Deze campagne was geïnspireerd op Gandhi's principes van geweldloosheid. Mandela en Tambo richtten in 1952 het eerste zwarte advocatenkantoor in Johannesburg op. In 1958 trouwde Mandela met maatschappelijk werkster Winnie Madikizela. Toen het ANC in 1960 werd verboden, was de tijd van vreedzaam protest voorbij. Mandela ging ondergronds en richtte *Umkhonto we Sizwe* (Speer van de Natie, bekend als MK) op. Ook organiseerde hij een sabotagecampagne. Tambo verliet het land om het ANC in ballingschap op poten te zetten.

Mandela wist 17 maanden ondergronds te blijven, waarbij hij een guerrillatraining volgde in Algerije en Groot-Brittannië en veel Afrikaanse landen bezocht om steun te vinden voor de MK. Hij was de politie steeds een stap voor, tot hij in 1962 in een val liep. Omdat destijds nog onbekend was dat hij banden had met de MK, werd hij er alleen van beschuldigd 'het land zonder toestemming verlaten te hebben', wat hem vijf jaar cel opleverde. In 1963 deed de politie een inval in het hoofdkwartier van de MK in Rivonia en kwam Mandela's rol iaan het licht. Hij werd samen met acht anderen schuldig bevonden aan het beraamen van plannen om de regering omver te werpen. Mandela kreeg levenslang en werd naar Robben-eiland gestuurd.

In de 26 daaropvolgende jaren probeerden de ANC-leiders in ballingschap de beweging bijeen te houden. Hierbij werden ze in hoge mate geholpen door Mandela's faam als internationaal gerespecteerd persoon en symbool van de mensenrechten. Na zijn vrijlating in 1990 speelde Mandela een centrale rol in de vier lange, moeilijke jaren van onderhandelingen tussen de verschillende politieke partijen, die in april 1994 uitliepen op de eerste democratische verkiezingen. Het ANC won overtuigend en de 76-jarige Mandela werd beëdigd als eerste zwarte president van Zuid-Afrika, een ambt dat hij tot 1999 bekleedde.

Standbeeld van Nelson Mandela in Johannesburg.

In 1996 scheidde Mandela van zijn vrouw Winnie, een trouw aanhanger van het ANC. Ze was bij verschillende schandalen betrokken en werd zelfs veroordeeld voor ontvoering. Twee jaar later trouwde Mandela met Graça Machel, de weduwe van de voormalige president van Mozambique, en bouwde hij een huis in Qunu, waar hij zijn laatste jaren wilde doorbrengen.

Hoewel zijn regering bij de uitvoering van de hervormingen op grote problemen stuitte, bleef Mandela in het hele land enorm populair. Ook na zijn aftreden werd hij beschouwd als de belichaming van de normen en waarden van het moderne Zuid-Afrika. Toen hij op 5 december 2013 na een lang ziekbed op 95-jarige leeftijd stierf, werd hij niet alleen in Zuid-Afrika, maar in de hele wereld herdacht als de grootste persoon uit de geschiedenis van Zuid-Afrika.

zich in de streek die later Franschoek zou gaan heten. Ze teelden er fruit en produceerden wijn. Het Afrikaanse woord *konfynt* (fruit dat in sui-

Een populaire snack in Zuid-Afrika is biltong, gedroogde repen gezouten en gekruid vlees. Het wordt vaak gemaakt van rundvlees of struisvogel, maar de echte kenner geeft de voorkeur aan wild, met name koedoe- of springbokkenvlees.

Verkoop van boerewors (worst).

kerstroop is ingelegd) verwijst naar de manier waarop de hugenoten voedsel bewaarden: ze maakten er *confit* van door het lang te laten inkoken. Dankzij de hugenoten wordt in Zuid-Afrika wijn bij het koken van bepaalde gerechten gebruikt. Ook aan de bereiding van sommige soorten gebak komt wijn te pas. Voor het deeg van *mosbolletjies* (een soort broodjes) wordt most gebruikt in plaats van gist.

Een typisch Zuid-Afrikaans gerecht is curry; het wordt vooral gegeten in KwaZulu-Natal, waar een grote Indiase gemeenschap leeft. Anders dan de zoete, milde Maleise curry's van de Kaap zijn de curry's van KwaZulu-Natal tamelijk heet, en in deze provincie worden vooral lams-, kip- of groentecurry's gegeten.

De traditionele keuken

Wie in een van de vele traditioneel-Afrikaans eettentjes een blik op de kaart werpt, zal zien dat mais het meestgebruikte ingrediënt is. Mais (*mealies*), dat afkomstig is uit Noord- en Zuid-Amerika, werd hier door Europese kolonisten geïntroduceerd. Talloze gerechten worden met mais bereid, zoals *mealiepap* of *sadza* (een dikke pap, gemaakt van gemalen mais of *mealimeal*) en maisgries (*samp*). Gierst, een ander veelgebruikt ingrediënt, wordt onder andere in *ting* (zure pap) en bier verwerkt.

Van oudsher worden er ook veel bonen gegeten, net als pompoenen, die vaak in een stoofschotel geserveerd worden, samen met de gefrituurde bloemen en zaden. Pinda's worden verwerkt in gerechten als *morogo*, een stoofgerecht van spinazie of de bladeren van bepaalde in het wild groeiende planten. Kwark of *maas* (zure melk) is eveneens populair, op zichzelf of in combinatie met *phutu pap* (op polenta lijkende dikke 'pap').

In traditionele Zuid-Afrikaanse plattelands-gemeenschappen is de verschaffing van vlees en melk de taak van de mannen. Vee wordt alleen bij speciale gelegenheden geslacht; doorgaans komt er wild of gevogelte op tafel. Kip, varkens- en schapenvlees ontbraken vroeger op het menu, evenals vis, maar inmiddels is dat veranderd. Insecten als vliegende mieren en *mopane* (rupsen van de vlindersoort *Gonimbrasia belina*) vormen een goede bron van eiwitten en worden geroosterd gegeten als snack of bij de pap. De rupsen zijn krokant en smaken peperig.

Vis, schelp- en schaaldieren

Langs de zuid- en oostkust worden heerlijke vissoorten, mosselen, oesters, krabben, pijlintkvissen en sardines gevangen. De maanden november tot en met april zijn het best voor zeebanket. Dit is ook het hoogseizoen voor de befaamde Kaapse langoest (*crayfish*), een delicatessen die naar de beste restaurants ter wereld wordt geëxporteerd. De Kaapse langoest lijkt op de Europese kreeft, maar heeft geen scharen. Men serveert hem op traditionele wijze - in de schaal gegratineerd, gegrild of koud met mayonaise. Andere zomerse lekkernijen zijn de diepzeevissen die in grote scholen langs de oostkust

OLIFANTEN

Afrikaanse olifanten leven in kuddes van enkele verwante vrouwtjes met hun jongen, onder leiding van de oudste koe.

Afrikaanse olifanten vertonen een boeiend en complex sociaal gedrag. Een olifantenkudde bestaat doorgaans uit de oudste koe, die de leiding heeft, haar volwassen dochters en zussen, en hun onvolwassen kinderen en kleinkinderen. De kennis en het geheugen van de matriarch (de aanvoerster) zijn van essentieel belang voor hun voortbestaan, vooral in tijden dat er weinig voedsel is. Een kudde onderhoudt nauwe banden met een of meerdere verwante kuddes, waarmee ze ongeveer de helft van de tijd doorbrengt. In het droge seizoen, als voedsel schaars is, vormen olifanten clans van vijf tot vijftien verwante kuddes, die 'hun' gebied tegen andere clans verdedigen.

In de regentijd komen olifanten soms samen in groepen van wel vijfhonderd dieren. De kuddes begroeten elkaar met uitingen van grote opwinding. De begroetingsceremonie gaat vergezeld van trompetteren, grommen, ontlasten en urineren. De olifanten verstrengelen hun slurven met elkaar en raken elkaar liefkozend aan.

Wanneer de water- en voedselbronnen opraken, splitst de groep zich op, maar de dieren blijven in contact met elkaar. Olifanten kunnen over bijzonder grote afstanden met elkaar communiceren door middel van infrason geluid (geluidsgolven met een zeer lage frequentie die beneden de gehoordrempel van de mens liggen). Ze kunnen zelfs over een afstand van 10 km contact met elkaar houden. Het lage gemiddelde dat soms te horen is, zijn contactgeluiden die nog net binnen het gehoor van de mens liggen. Olifanten trompetteren met hun slurf - een uiting van zowel woede als van opwinding.

Olifanten gaan zorgzaam en liefdevol met hun jongen om. De kalveren worden 's nachts geboren en wegen zo'n 100 kg. Met haar slurf en poten duwt de moeder haar jong zachtjes onder haar buik (tot het zes maanden oud is past het tussen haar poten) om het tegen de zon te beschermen, of naar haar uiers te leiden, die tussen haar voorpoten zitten. Als de kudde

op pad is, houdt de moeder de staart van haar kalf vast om het te leiden, ze slaat haar slurf om het kalf heen om het te helpen op steile paden of het uit een modderbad te tillen, en spuit het nat met water ter afkoeling. Als het kalf ouder wordt, zorgen ook zijn oudere zussen voor hem.

Een jonge olifant die in gevaar is wordt beschermend omringd door de naaste familie. Als een olifant gewond is, proberen de anderen het dier met hun slagantanden te ondersteunen of overeind te helpen. Bij

De hele kudde zorgt voor de kalveren.

het sterven van een olifant tonen de familieleden verdriet, en soms bedekken ze het lichaam met takken.

Adolescente mannetjes worden uit de kudde verdreven als ze te wild worden. Met andere vrijgezelle olifanten vormen ze losse groepen van soms wel twintig bullen, die enige tijd samen optrekken.

Als kuddes in de regentijd bijeenkomen, sluit zich vaak een bronstige bul bij hen aan, die een overvloedige en sterk geurende stof afscheid uit zijn slaapklieren, urine druppelt en agressief gedrag vertoont. Jonge bullen zijn enkele dagen bronstig (in musth); bij oudere stieren kan dat vier of vijf maanden duren. Koeien zijn elke drie tot vijf jaar tochtig. De bul achtervolgt de koe kort, legt zijn slurf op haar rug en gaat op zijn achterpoten staan. De penetratie duurt maar 45 seconden. Daarna brult de koe en trompettert de rest van de kudde luid, als om bijval te tonen.

REIZEN DOOR ZUID-AFRIKA

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld **1**).

Port Elizabeth.

Met vrijwel altijd zonneschijn, prachtige wildparken, een bergachtig binnenland en een schitterende, drieduizend kilometer lange kust met imposante kliffen en brede zandstranden is Zuid-Afrika een buitengewoon aantrekkelijke bestemming voor natuurliefhebbers.

Voor Afrikaanse begrippen is Zuid-Afrika een gemakkelijk te bereizen, goed georganiseerd en efficiënt land. Het wegennet en de toeristische faciliteiten zijn uitstekend; de wegen lopen van de zuidpunt van de Kaap tot ver voorbij Johannesburg, dat door de opbrengsten van de goudmijnen veel heeft bijgedragen aan de welvaart van het land. Enkele decennia na de afschaffing van de apartheid vormt de grote culturele verscheidenheid - ooit een oorzaak van afgunst en verdeeldheid - tegenwoordig een bron van inspiratie voor zowel de Zuid-Afrikanen als bezoekers.

Zuid-Afrika is een enorm groot land - ongeveer vijf keer zo groot als Groot-Brittannië. Wie het hele land wil verkennen, zal daar vele maanden voor moeten uittrekken. Hoewel het openbaar vervoer steeds beter wordt, is een huurauto aan te raden, zeker als u binnen het tijdsbestek van een normale vakantie zoveel mogelijk bezienswaardigheden wilt bezoeken. De volgende hoofdstukken zijn zo samengesteld dat bezoekers die voor het eerst in Zuid-Afrika zijn, langs een aantal standaardroutes worden geleid - waarbij overigens ruim voldoende informatie is opgenomen om ook buiten de gebaande toeristische paden op onderzoek uit te gaan.

Er wordt veel aandacht besteed aan safari's in het Kruger National Park en particuliere wildreservaten - voor velen de voornaamste reden om Afrika te bezoeken. Maar er is nog veel meer: zo ligt Kaapstad, een van de aantrekkelijkste steden ter wereld, op een weergaloos mooi schiereiland. Wie avontuurlijk is ingesteld, vindt in Zuid-Afrika legio mogelijkheden, van de afgelegen heilige meren van de provincie Limpopo en de majestueuze bergen en rotspieken van de uKhahlamba-Drakensbergen tot de imposante weidsheid van de stenige Karoo en de zandwoestijn van de Kalahari. Waar uw belangstelling ook naar uitgaat, Zuid-Afrika is zo rijk aan bezienswaardigheden dat er voor iedere smaak en interesse wat te vinden is.

Olifant in het Pilanesberg National Park.

DE TUINROUTE

De Tuinroute (Garden Route) en het Garden Route National Park worden gekenmerkt door ruige wouden, ongerepte stranden, majestueuze bergen met verscholen valleien, en een prachtige beboste kust.

Het weelderig groene landschap van de vrij korte kuststrook tussen Mosselbaai en Tsitsikamma wordt ook wel De Tuinroute (Garden Route) genoemd. Om de toenemende stroom buitenlandse en Zuid-Afrikaanse toeristen onderdak te bieden, worden er in hoog tempo hotels en vakantiedorpen gebouwd; de prijzen van onroerend goed zijn er de afgelopen decennia de pan uitgerezen. De Tuinroute wordt gekenmerkt door een ruige kust met inheems regenwoud erlangs, blauwe lagunes, grillige bergketens en heuvels met *fynbos*.

Mosselbaai

De N2 vanuit Kaapstad loopt landinwaarts in oostelijke richting door **Swelendam** (zie blz. 188) en **Riversdale**, en komt 400 km verder, bij de plaats **Mosselbaai (Mossel Bay)** ①, weer uit bij zee. In Mosselbaai, dat beschouwd wordt als het beginpunt van De Tuinroute, zette de Portugese zeevaarder Bartolomeu Dias in 1488 als eerste Europeaan voet op Zuid-Afrikaanse bodem. Het **Bartolomeu Dias Museum Complex** (www.diasmuseum.co.za, ma. t/m vr. 9.00-16.45, za.-zo. 9.00-15.45 uur), gevestigd in een verbouwd graanpakhuis, is aan hem gewijd. Het pronkstuk van het museum is een replica van het verrassend kleine karveel van Dias, dat op ware grootte is nagebouwd. Ook zijn er nautische voorwerpen en schelpen tentoongesteld.

Hoewel er aan dit deel van de kust dikwijls schepen aanlegden om drinkwater in te slaan en handel te drijven met inlandse stammen, ontstond de eerste permanente nederzetting in Mosselbaai pas drie eeuwen later. Het stadje is dankzij de talloze mooie stranden en het kalme zwemwater tussen de rotsen uitgegroeid tot een populaire badplaats. Vanwege de olie- en gasreserves voor de kust heeft Mosselbaai tegenwoordig ook een bedrijvig industrieterrein.

Mosselbaai staat bekend als de plaats met het oudste 'postkantoor' van

Kaart blz. 194

Struisvogelfarm in Oudtshoorn.

ten zuiden van het stadscentrum, is de grootste Hare Krishna-tempel van het zuidelijk halfrond. De weelderige tuin is een oase van rust. Er is ook een vegetarisch restaurant, waar zowel snacks als curryschotels worden geserveerd.

De **Botanic Gardens** ① (John Zikhale Road, tel. 031-3099240, www.durbanbotanicgardens.org.za, dagelijks open half apr.-half sep. 7.30-17.30, half sep.-half apr. 7.30-17.15 uur) in Berea zijn ideaal om de hitte en het stof van de stad even te ontvluchten. U vindt er een collectie zeldzame palmvarens en een schitterende orchideeënkas - plus een restaurant waar heerlijke *creamtea* wordt geserveerd.

De Sunshine Coast

De 150 km lange, weelderig groene subtropische kuststrook ten zuiden van Durban, evenwijdig aan de N2, wordt de Sunshine Coast genoemd. De N2 voert langs een reeks populaire badplaatsen, zoals Umzumbe, Banana Beach, Sea Park en Umtentweni, en buigt bij Port Shepstone scherp landinwaarts af. Aan deze kust liggen enkele

van de mooiste stranden van het land. De badplaatsen worden voornamelijk bezocht door Zuid-Afrikanen zelf; behalve tijdens de schoolvakanties is het er tamelijk rustig. Bovendien zijn deze vakantieplaatsen minder duur dan die langs de beter bekende Tuinroute.

Amanzimtoti ②, slechts 24 km van Durban, heeft een grote naam onder duikliefhebbers. Hiervandaan vertrekken regelmatig boten naar de **Aliwal Shoal**, een zandbank op 5 km uit de kust die begroeid is met harde en zachte koralen. Bij zeer laag tij wordt de toegang tot de Shoal soms geblokkeerd door een grote, natuurlijke golfbreker, maar wie deze barrière eenmaal voorbij is, kan beginnen aan de verkenning van door de zee uitgesleten tunnels, grotten en riffen, waarvan de diepste op 43 m onder de zeespiegel liggen. Twee scheepswrakken, de *Nebo* en de *Produce*, liggen ten noorden van het noordelijkste puntje van de Shoal, dat de Pinnacles wordt genoemd. Aan de zeezijde van de zandbank, de Outside Edge, zwemmen tijgerhaaien, roggen en murenen. Vanwege de sterke stro-

In de botanische tuin van Durban staat een schitterende orchideeënkas.

Houtsnijwerk in boomstronken in de botanische tuin van Durban.

De kust van KwaZulu-Natal
0 20 km
0 20 miles

DE DRAKENSBERGEN

Deze schilderachtige route voert door het binnenland van KwaZulu-Natal omhoog naar de uKhahlamba-Drakensbergen en vervolgens verder door het glooiende hoogveld van Vrijstaat naar Gauteng.

Vergeleken met de drukte en bedrijvigheid van Durban en de klamme hitte aan de kust voelt de landelijke rust van KwaZulu-Natal, bereikbaar via de drukke N3 of secundaire wegen, weldadig aan. Het landschap verandert al na de voorsteden Hillcrest en New Germany; een bord bij de afslag in Kloof geeft de richting aan naar het **Krantzkloof Nature Reserve** (tel. 031-7643515, www.kknr.org.za, dagelijks open 6.00-18.00 uur; wandelingen met gids op de eerste en derde zo. van de maand beginnen om 8.00 uur) en de **Inanda Dam**. Dit reservaat in een bosrijk gebied staat bekend om zijn palmvarens en vele andere zeldzame planten. Er komen tweehonderd vogelsoorten voor, waaronder de imposante kroonarend. Er lopen prachtige wandelpaden doorheen; het spectaculairst is de route naar de rand van een klif, waar u een panoramisch uitzicht hebt op de Kloof Falls.

Pietermaritzburg

In **Pietermaritzburg**, de hoofdstad van KwaZulu-Natal, zijn de invloeden van Hollandse en Britse kolonisten duidelijk herkenbaar: witte tuinhokjes, roodstenen tuinpaden, gladgeschoren gazons en keurig gesnoeide azaleastruiken zijn kenmerkend voor de lommerrijke buitenwijken. Het in 1838 gestichte 'Maritzburg' was de hoofdstad van de Boerenrepubliek Natalia en werd vijf jaar later ingelijfd bij de Britse kolonie Natal; de stad wordt beschouwd

als een van de best bewaard gebleven steden uit de Victoriaanse tijd ter wereld. U kunt een uitgezette wandeling maken door de historische binnenstad. Deze begint bij het rijkversierde **stadhuis**, het grootste volledig van baksteen opgetrokken gebouw van het zuidelijk halfroond. Het werd in 1893 gebouwd op de plaats waar eerder het parlement van de Voortrekkers stond. Tegenover het stadhuis, aan Chief Albert Luthuli (Commercial) Road, staan nog twee belangrijke gebouwen: de Legislative Assembly (wetgevende vergadering)

Kaart blz. 240

Het stadhuis van Pietermaritzburg.

DE GOUDMIJNEN

Sinds in de buurt van Johannesburg de rijkste goudaders ter wereld zijn ontdekt, zijn goudmijnen de motor van de Zuid-Afrikaanse economie.

Van al het goud dat wereldwijd gedolven wordt, is circa de helft afkomstig uit Afrika - met name uit Zuid-Afrika. Tussen 1905 en 2007 (met als topjaar 1970, toen er 1480 ton werd gedolven - 80 procent van de totale wereldproductie) was Zuid-Afrika de grootste goudproducent ter wereld; tegenwoordig moet het land alleen China boven zich dulden. Bovendien is Zuid-Afrika de grootste producent van platina ter wereld en een van de belangrijkste leveranciers van diamanten en andere edelstenen.

Johannesburg is voortgekomen uit de goudzoekerskampen die als paddestoelen uit de grond schoten nadat er in 1886 goud was ontdekt. Bezoekers van Gold Reef City (zie blz. 271), een populair themapark waar het Johannesburg uit het begin van de 20e eeuw is nagebouwd, kunnen in een liftkooi 200 m afdalen en zien hoe het goud wordt gedolven.

Voor de 500.000 mijnwerkers die Zuid-Afrika telt heeft goud echter weinig met nostalgie of romantiek van doen. 'De rijkdom van onze goudindustrie is niet te danken aan de hoeveelheden goud, maar aan de lage lonen van de mijnwerkers', schreef Alan Paton al omstreeks 1965. Ook in het huidige Zuid-Afrika is het leven van de mijnwerkers nog steeds erg zwaar, ondanks de door de vakbonden afgedwongen minimumlonen.

De meeste mijnwerkers beginnen hun dag in de enorme metalen liftkooien waarin ze tot ver onder de grond afdalen. De goudmijnen van Zuid-Afrika hebben de diepste schachten ter wereld. In de jaren tachtig werd in de mijn Western Deep Levels van Witwatersrand een schacht gegraven van 3447 m diep, een nieuw wereldrecord.

De mannen werken onder vochtige en bijzonder warme omstandigheden. De temperatuur van het gesteente kan oplopen tot wel 55°C, en hoewel er voortdurend koude lucht door de mijngangen wordt gepompt, is het er toch vaak warmer dan 32°C. Ondanks strenge veiligheidsmaatregelen is het werk

nog steeds erg gevaarlijk. De meeste goudaders zijn smal en de schachten zijn nauwelijks een meter hoog, wat betekent dat al het werk met de hand gedaan moet worden. Overal in de mijngangen loert het gevaar van aardbevingen of instortingen. Nadat het ruwe erts in karretjes is geschept en met een lift naar de oppervlakte vervoerd, volgt een aantal chemische bewerkingen om het goud aan het erts te onttrekken.

De mijnen zijn altijd sterk afhankelijk geweest van contractarbeiders. In het begin van de 20e eeuw werden de duizenden mannen die van hun land verdreven waren en in de 'gouden stad' werk zochten, gehuisvest in troosteloze pensions. De traditionele mijnwerkersliedjes getuigen van de eenzaamheid van dit bestaan, de zware werkomstandigheden, de overvolle en alleen door mannen bewoonde pensions en vooral van het verlangen naar huis en gezin. Vanwege de vervreemding, verbittering en wanhoop was het haast onvermijdelijk dat deze pensions in de jaren tachtig en negentig broedplaatsen van politiek geweld waren.

Sinds de afschaffing van de apartheid zijn de arbeidsomstandigheden en huisvesting sterk verbeterd, wat vooral te danken is aan het ANC (momenteel willen sommige afdelingen van de partij de mijnen nationaliseren). Toch moet in de goudmijnen nog steeds keihard en onder zware omstandigheden worden gewerkt.

Gesmolten goud in Gold Reef City.

Vanuit een heteluchtballon kunt u op een bijzondere wijze genieten van het landschap.

vooral gebruikt door bezoekers die vlak voor sluitingstijd arriveren. Maar laat u daardoor niet afschrikken: op de weg tussen Orpen en Satara is er een grote kans dat u leeuwen, gevlekte hyena's of andere grote roofdieren zult zien, en de omgeving van het kamp Crocodile Bridge is bij uitstek geschikt voor het observeren van neushoorns.

Pretoriuskop A, het oudste *rest camp* van het park, ligt in de dichte acaciabossen van het zuidwesten, dieper het park in. Het beschikt over een groot zwembad. Langs de wegen in de omgeving zijn vaak neushoorns en sabelantilopen te zien. Het centraal gelegen **Skukuza B** is het grootste en drukste kamp. Het ligt in de buurt van enkele wegen waar de kans om wild te zien het grootst is. **Berg-en-Dal C**, bij de zuidgrens van het park, is luxueuzer en moderner - een groot verschil met veel andere kampen, waar meestal in traditionele Afrikaanse rondavels overnacht wordt. Berg-en-Dal ligt in een heuvelachtig landschap met uitzicht over de Matjulu Dam; het ruime, omheinde terrein vormt een van de weinige plaat-

Schuilen voor de brandendhete middagzon.

sen in het Krugerpark waar zonder gids gewandeld kan worden en waar u van dichtbij kunt genieten van de aantrekkelijke flora.

Lower Sabie D wordt beschouwd als het aantrekkelijkste *rest camp*. Dit betrekkelijk kleine kamp is prachtig gelegen aan de oever van een meer bij de rivier de Sabie, op een toplocatie voor het observeren van wild. Er leven veel olifanten, die vaak vanuit het kamp te zien zijn als ze in de rivier baden of drinken uit de kleine waterpoel bij Skukuza Road, ongeveer een kilometer buiten het kamp. Wie langs de rivier naar Skukuza rijdt, kan buffels, bosbokken, leeuwen en luipaarden te zien krijgen; ook vogelliefhebbers komen hier volop aan hun trekken. Skukuza Road is de drukste weg van het park; als u het te druk vindt, kunt u ook een rit maken over de rustiger maar even mooie rondlopende route die bij de Crocodile Bridge begint.

Verder naar het noorden ligt **Satara E**, een groot kamp in de open savanne van het centrale deel van het park. Dit gebied is qua natuurschoon niet erg interessant, maar vanuit Satara lopen wel enkele wegen waar dikwijls wild gespot kan worden: in een straal van circa 10 km rond het kamp worden regelmatig jachtluipaarden en leeuwen gezien. In het juiste seizoen lopen er langs de weg naar Nwanetsi enorme kudde gnoes en zebra's; ook als u niet van plan bent in de noordelijke kampen te overnachten, mag een dagtocht naar het noorden tot aan het Olifantskamp eigenlijk niet ontbreken. Bijzonder aan te bevelen is het kleine **Balule F**, het meest noordelijk gelegen kamp in Mpumalanga, dat zo'n 5 km ten zuiden van de Olifantsrivier ligt. Er zijn slechts tien hutten en evenveel kampeerplekken.

Het noorden van Kruger

Van alle *rest camps* is **Olifants G** het mooist gelegen: boven op een klif met uitzicht op de noordoever van de gelijknamige rivier. Vanuit de comfortabele restaurants en vanaf de veranda's hebt

ZUID-AFRIKA

REISINFORMATIE

VERVOER

Reizen naar Zuid-Afrika.....	334
Met het vliegtuig.....	334
Met de bus.....	334
Met de auto.....	334
Vervoer in Zuid-Afrika.....	334
Binnenlandse vluchten.....	334
Van en naar het vliegveld.....	334
Speciale charters en rondvluchten.....	335
Met de trein.....	335
Met de bus.....	335
Taxi's.....	336
Autohuur.....	336
Pech onderweg.....	336

PRAKTISCHE INFORMATIE

Accommodatie.....	337
Alarmnummers.....	337
Ambassades en consulaten.....	337
Douanebepalingen.....	338
Elektriciteit.....	338
Entreegeld.....	338
Festivals.....	338
Fotografie.....	339
Gehandicapte reizigers.....	339
Geldzaken.....	340
Gezondheid en medische zorg..	340
Homoseksualiteit.....	341
Internet.....	341
Klimaat.....	341

Media.....	342
Officiële feestdagen.....	342
Openingstijden.....	342
Podiumkunsten en muziek.....	342
Post.....	343
Reisbudget.....	343
Reisorganisaties.....	343
Reizen met kinderen.....	343
Religie.....	344
Safari's.....	344
Telecommunicatie.....	344
Tijdzone.....	344
Toeristische informatie.....	345
Uit eten.....	345
Uitgaan.....	345
Veiligheid en criminaliteit.....	346
Winkelen.....	346

LEZENSWAARD

Andere <i>Insight Guides</i>	347
Fictie.....	347
Geschiedenis.....	347
Muziek.....	347
Natuur.....	347
Wijn, kookboeken.....	347
<hr/>	
Fotoverantwoording.....	348
Colofon.....	349
Index.....	350

VERVOER

REIZEN NAAR ZUID-AFRIKA

Met het vliegtuig

De meeste internationale vluchtlanden op **O.R. Tambo International Airport** (het voormalige Johannesburg International) in het oosten van de provincie Gauteng, op ongeveer een half uur rijden van het centrum van Johannesburg of de populaire voorstad Sandton. Dit vliegveld, dat ook Pretoria bedient, ligt op een kleine vier uur rijden van het Krugerpark. Van en naar dit vliegveld gaan vluchten naar vrijwel elke grote stad in Zuid-Afrika en naar andere bestemmingen in Afrika.

Enkele internationale maatschappijen landen op **Cape Town International Airport**, **King Shaka International Airport** (bij Durban) en **Kruger Mpumalanga International Airport** (bij Mbombela/Nelspruit) - dit zijn prettigere opties als u geen speciale reden hebt om via Johannesburg te reizen.

De meeste grote Zuid-Afrikaanse vliegvelden worden beheerd door Airports Company South Africa; op de website www.airports.co.za vindt u meer informatie over de voorzieningen op elk vliegveld. Voor vluchtinformatie kunt u bellen met tel. 0867-277888. Meer informatie over Kruger Mpumalanga International Airport vindt u op www.kmiairport.co.za.

De nationale luchtvaartmaatschappij **South African Airways** (SAA, tel. 011-9781111, www.flysaa.com) onderhoudt vluchten naar de meeste Europese steden, veel Afrikaanse hoofdsteden, en naar de VS, Zuid-Amerika, Azië en Australië. Kijk voor vertrektijden en andere informatie op de website.

Tientallen maatschappijen vliegen op Zuid-Afrika, waaronder **KLM** (www.klm.com), **British Airways** (www.britishairways.com),

britishairways.com), **Singapore Airlines** (www.singaporeair.com), **Lufthansa** (www.lufthansa.com), **Virgin Atlantic** (www.virgin-atlantic.com), **Emirates** (www.emirates.com), en **Delta Air Lines** (www.delta.com).

Met wat speurwerk op internet vindt u informatie over goedkopere tickets van Afrikaanse maatschappijen als **Kenya Airways** (www.kenya-airways.com), **Ethiopian Airlines** (www.ethiopianairlines.com) en **Egypt Air** (www.egyptair.com).

Rechtstreekse vluchten tussen Europa en Zuid-Afrika duren normaal gesproken 10-12 uur; ze duren langer als er een tussenstop is, wat met Afrikaanse maatschappijen altijd het geval is. Alle Zuid-Afrikaanse vliegvelden rekenen luchthavenbelasting, maar deze is inbegrepen bij de totaalprijs.

Met de bus

De afstanden die interlokale bussen afleggen zijn groot; de passagiers moeten ertegen kunnen om lange tijd in de bus te zitten - en de woeste rijstijl van de chauffeurs voor lief nemen.

Intercape Mainliner (tel. 0861-287287, www.intercape.co.za) rijdt tussen Johannesburg en/of Kaapstad en Windhoek (Namibië), Harare (Zambia), Gaborone (Botswana), Blantyre, Lilongwe en Mzuzu (Malawi) en Livingstone (Zambia). Dit bedrijf onderhoudt ook diensten tussen Johannesburg, Mbombela/Nelspruit en Maputo (Mozambique).

Greyhound (tel. 083-9159000, www.greyhound.co.za) onderhoudt busverbindingen tussen Johannesburg, Mbombela en Maputo (Mozambique).

Met de auto

Om verzekeringstechnische en veiligheidsredenen is het niet toegestaan met een huurauto naar of van

Zuid-Afrika te reizen via Zimbabwe en Mozambique.

In Botswana mag u in een huurauto alleen op verharde wegen rijden, tenzij u een terreinauto hebt gehuurd.

Om Namibië, Botswana, Lesotho of Swaziland per auto in of uit te mogen reizen, hebt u een schriftelijke verklaring van het autoverhuurbedrijf nodig, waarin u toestemming krijgt de auto mee de grens over te nemen.

VERVOER IN ZUID-AFRIKA

Binnenlandse vluchten

Er is felle concurrentie tussen luchtvaartmaatschappijen die binnenlandse vluchten uitvoeren, dus het loont de moeite om op internet naar de beste deals te zoeken. Dit geldt vooral op drukke trajecten als tussen Johannesburg en Kaapstad, waar prijzen voor een enkele reis variëren van circa R 400 tot R 2000, afhankelijk van de luchtvaartmaatschappij en het moment van boeken.

De voornaamste aanbieders van budgetvluchten zijn **Kulula** (tel. 0861-585852 in Zuid-Afrika, +27-11-9210500 vanuit het buitenland, www.kulula.com), **Mango** (tel. 086-1001234, www.flymango.com), en **SA Express** (tel. 0861-729227, www.flyexpress.aero), deze laatste is een goedkopere zustermaatschappij van SAA. Als u bij een van deze maatschappijen boekt, kunt u er ook voordelige hotelovernachtingen en een huurauto bij reserveren.

Van en naar het vliegveld

O.R. Tambo International Airport ligt ongeveer 25 km van het centrum van Johannesburg, 35 km van de

PRAKTISCHE INFORMATIE

A

Accommodatie

In Zuid-Afrika is een grote keus aan accommodatie, zoals exclusieve vijfsterrenhotels, eenvoudige pensions, efficiënte motels langs de snelweg, rustige plattelandshotelletjes, rustieke rondavels (rietgedekte hutten) in wildreservaten en bed and breakfast in boerderijen. Bovendien zijn er uitstekende campings, hoewel kampeerplekken in nationale parken en op stadscampings niet per definitie de goedkoopste optie zijn. Voor wie weinig geld wil uitgeven is er een uitstekend netwerk van particuliere backpackerhotels.

Het aantal sterren dat aan een hotel is toegekend vormt een goede indicatie voor de kwaliteit en de prijscategorie. Luxeuzer vier- of vijfsterrenhotels kosten R 4300 of meer per nacht voor een tweepersoonskamer, terwijl budgethotels en eensterrenhotels vaak minder dan R 1400 kosten. De rest ligt daar tussenin, hoewel veel driesterrenhotels in het laagseizoen dikwijls speciale aanbiedingen hebben die rond het niveau van een budgethotel liggen. Als een hotel geen sterren heeft wil dat nog niet zeggen dat de kwaliteit te wensen overlaat: dergelijke hotels zijn eenvoudig niet aangesloten bij de overkoepelende toeristische instantie. Pensions en hostels vallen in de middenklasse- of budgetcategorie, terwijl backpackerhostels ongeveer R 175 per persoon rekenen voor een bed in een slaapzaal en ongeveer R 600 voor een tweepersoonskamer.

Hotelketens

Tsogo Sun (het voormalige Southern Sun) beheert verschillende hotelketens, van de luxeuzer Sun-hotels (enkele hebben vijf sterren) tot de

middenklasseketens Garden Court en StayEasy, en de budgethotels van Sun1 (het vroegere Formule1). Tel. 0861-447744 (gratis binnen Zuid-Afrika) of 011-4619744, www.tsogo.sun.com.

Het al lang bestaande **Protea Hotels** beheert ongeveer honderd hotels, zowel in de grote steden als in afgelegen provincieplaatsen. Het niveau is over het algemeen hoog en er zijn dikwijls kortingsacties. Tel. 0861-119000 (gratis binnen Zuid-Afrika) of 021-4305300, <http://protea.marriott.com>.

De **City Lodge Hotel Group** richt zich in de eerste plaats op plaatselijke zakenreizigers, maar biedt ook goede en comfortabele accommodatie voor toeristen. Verreweg het beste zijn de hotels van de Courtyard-keten, terwijl City Lodges, Town Lodges en Road Lodges veel eenvoudiger zijn, met daarbij behorende prijzen. Tel. 011-5572600, <https://chlg.com>.

Portfolio Collection is een vrij los samenwerkingsverband van geselecteerde particuliere pensions en bed and breakfast-lodges in wildparken. Met meer dan 800 aangesloten bedrijven beslaat Portfolio vrijwel het hele land. Tel. 021-2500015, www.portfoliocollection.com.

Accommodatie in nationale parken en reservaten

SANparks is verantwoordelijk voor de 20 nationale parken in Zuid-Afrika, inclusief Kruger en Kgalagadi. Alle accommodatie in deze parken is te boeken via www.sanparks.org of bij het hoofdkantoor in Pretoria (tel. 012-4289111).

De grootste regionale natuurbeschermingsorganisatie in Zuid-Afrika, **Ezemvelo KZN Wildlife** in KwaZulu-Natal, beheert 66 wild- en natuurreservaten in Zululand, de Drakensbergen en elders in de provincie. U kunt boeken via www.kznwildlife.com of tel. 033-8451000.

Alarmnummers

Politie en brandweer: 10111
Arts/ambulance: 10177
Algemeen alarmnummer: tel. 107 (mobiele telefoon: tel. 112)
Flying Squad: tel. 10111
Mountain Rescue Services, Kaapstad: tel. 021-9489900
Sea Rescue, Kaapstad: tel. 021-4493500

Ambassades en consulaten

Nederland

Ambassade van Zuid-Afrika in Nederland

Wassenaarseweg 40
 2596 CJ Den Haag
 Tel. 070-3924501
www.zuidafrika.nl

Ambassade van Nederland in Zuid-Afrika

210 Florence Ribeiro/Queen Wilhelmina Avenue, New Muckleneuk
 0181 Pretoria
 Tel. 012-4254500
www.nederlandwereldwijd.nl/landen/zuid-afrika

Consulaat Nederland in Kaapstad

Strandstraat 100
 Kaapstad 8001
 Tel. 021-4215660
www.nederlandwereldwijd.nl/landen/zuid-afrika

België

Ambassade van Zuid-Afrika in België

Montoyerstraat 17-19
 B-1000 Brussel
 Tel. 02-2854400
www.southafrica.be

Ambassade van België in Zuid-Afrika

625 Leyds Street
 Muckleneuk
 0002 Pretoria
 Tel. 012-4403201
www.southafrica.diplomatie.belgium.be/nl

FICTIE

Cry, the beloved country, Alan Paton. Verhaal van een zwarte Afrikaanse priester die zijn zoon rond 1940 zoekt in Johannesburg.

Een tijd als nooit tevoren, Nadine Gordimer. Geschreven door een van de belangrijkste schrijfsters van Zuid-Afrika.

In ongenade, J.M. Coetzee. Met deze sceptische kijk op het moderne Zuid-Afrika won de Nobelprijswinnaar in 1999 de Booker Prize.

Het rode hart, Zakes Mda. Het verhaal van de 19e-eeuwse Xhosa-profetes Nongqawuse.

Welcome to our Hillbrow, Phaswane Mpe. Aangrijpende vertelling over de verhuizing van een naïeve plattelandsbewoner naar de armste en misdadigste voorstad van Johannesburg.

Moenie kijk nie, Henk van Woerden. In de jaren vijftig van de 20e eeuw emigreert een Nederlander naar Zuid-Afrika (geschreven in het Nederlands).

Schaduw over Afrika, Connie Luyt. Drie generaties blanke vrouwen in Afrika (1903 tot circa 1980) - een tijdsbeeld.

Tikkop, Adriaan van Dis. Roman over vriendschap, een verstikkend vissersdorp in Zuid-Afrika en het redden van een verslaafde.

GESCHIEDENIS

The history of South Africa, Leonard Monteath Thompson. Inleiding in de geschiedenis van Zuid-Afrika.

De Boerenoorlog, Martin Bossenbroek. Uitgebreid verslag van de Boerenoorlog, beschreven aan de hand van drie hoofdpersonen.

Abraham Esau's war: a black South African war in the Cape, 1899-1902, Bill Nasson. De Boerenoorlog, gezien door de ogen van een zwarte ambachtsman.

The vanishing cultures of South Africa, Peter Magubane. Prachtig koffietafelboek over de verdwijnende traditionele Zuid-Afrikaanse cultuur (alleen tweedehands verkrijgbaar).

Kaffir boy, Mark Mathabane. De ondertitel van deze boeiende autobiografie, *The true story of a black youth's coming of age in apartheid South Africa*, zegt genoeg.

Mandela: de geautoriseerde biografie, Anthony Sampson. Uitgebreide biografie van Mandela.

LEZENSWAARD

De lange weg naar de vrijheid, Nelson Mandela. Autobiografie.

Een Nederlander in de wildernis, Luc Panhuysen. Bewerking van de reisjournaals van Robert Jacob Gordon (1743-1795), die vijf ontdekkingsreizen in Zuid-Afrika maakte. Met afbeeldingen uit de Gordon Atlas.

Het wonder voorbij: een geschiedenis van het moderne Zuid-Afrika, Allister Sparks. Het boek verklaart op heldere wijze de wonderbaarlijke transformatie van Zuid-Afrika sinds de afschaffing van de apartheid.

Shaka's children: a history of the Zulu people, Stephen Taylor. Leesbaar verslag van de opkomst van Shaka en de lotgevallen van de Zulu Nation.

Zuma Exposed, Adriaan Basson. Over de schadalen rond de opkomst van Zuma.

Goede hoop? Zuid-Afrika - Nederland vanaf 1600, Martine Gosselink en Maria Holtrop (red.). De relaties tussen Zuid-Afrika en Nederland vanaf 1600 tot op heden.

MUZIEK

Soweto blues: jazz and politics in South Africa, Gwen Ansell. Boek over het verband tussen de befaamde

Zuid-Afrikaanse township jazz en de strijd tegen de apartheid.

NATUUR

Field guide to the mammals of southern Africa, Chris en Tilde Stuart. Toegankelijke, gedegen veldgids van zoogdieren in Afrika ten zuiden van de Zambezi.

Newman's birds of southern Africa, Kenneth Newman. Uitgebreide veldgids van vogels ten zuiden van de Zambezi. Met afbeeldingen in kleur.

The official field guide to the Cradle of Humankind, Brett Hilton-Barber en Lee Burger. Goed overzicht van de archeologische en paleontologische vondsten in en rond de grotten bij Sterkfontein in het westen van Gauteng.

WIJN, KOOKBOEKEN

John Platter South African wines. Hét handboek voor liefhebbers van Zuid-Afrikaanse wijnen.

Het Zuid-Afrikaans kookboek, L. Eldridge. Recepten van tal van etnische en sociale groeperingen in Zuid-Afrika.

Andere Insight Guides

De volgende boeken worden uitgegeven door uitgeverij Cambium B.V. en zijn verkrijgbaar bij de goede boekhandel en de ANWB.

Nederlandstalig

Namibië	987.90.6655.475.7
Tanzania & Zanzibar	987.90.6655.471.9

Voor een overzicht van alle Nederlandstalige titels verwijzen wij u naar onze website: www.insightguides.nl.

